

LAKATOS Roland (szerk.): Szakmai beszámoló
„A bonis bona discere” (Jótól jót tanulni)
2010. V. 16. – 2010. V. 22.
LdV – HU – 09 – VEP – 3033

Mint azt a mobilitásunk szlogenjeként választott latin közmondás is mutatja: „A bonis bona discere”, vagyis a „jótól jót tanulni”, szakértői mobilitásunk témájaként ezúttal is olyan témában kerestük meg a német rendvédelem szakértőit, amiben európai szinten is élen járnak, vagyis a német rendvédelmi szervek „nagy létszámú” demonstrációkhoz fűződő viszonyának alaposabb megismerését tűztük magunk elé célul.

A témaválasztásunkban jelentős szerepet játszott, hogy az elmúlt évek hazai eseményei megmutatták a magyar rendvédelem ezen a téren hiányosságokkal küszködik.

A mobilizációnk uticéljának kiválasztásánál nem csak a célintézmény szakértelme volt fontos, hanem az is, hogy hagyományaiban, történelmében, s ezáltal kultúrájában is közel álljon a magyar társadalomhoz, ami így sokkalta jobb összehasonlítási alapot adhat a célintézmény és a hazai szervek tekintetében. Így mivel történelmünk Ausztrián keresztül hagyományosan szorosan összekapcsolódik a német nyelvű rendvédelemmel, s a Monarchia egykori szövetségesi státuszát tekintve a német rendvédelemmel is, ideális választásnak a német rendvédelem e téren elért eredményeinek vizsgálatát tekintettük. Mobilitásunk uticéljául tehát egy a demonstrációk kezelésében igen nagy jártassággal rendelkező várost a Német Szövetségi Köztársaság Niedersachsen tartományában található, s annak tartományi fővárosaként számon tartott Hannover választottuk.

Mobilizációnk megvalósításában ezúton is köszönetünket fejezzük ki a Polizeiakademie Niedersachsen-nek, melynek szervezési segítségével sikerült célunk elérni, betekintést nyerni a német rendvédelem demonstrációkhoz fűződő viszonyára.

A Polizeiakademie Niedersachsen mobilizáló csoportunknak az általunk megismerni kívánt témát 3 részegységben mutatta be:

Az első egységben az alapokkal, vagyis a német rendvédelem demonstrációkkal kapcsolatos jogi szabályozásával, az alkotmányos jogok között is szereplő gyülekezési joggal ismertettek meg minket. A Német Szövetségi Köztársaságban alkalmazott gyülekezési jog részletes bemutatását Karl Menger POR (Polizeiberrat) a Polizeiakademie Niedersachsen jogtanára előadása keretében hallgathattuk meg. A német alkotmány rögzíti (Art 8 Grundgesetz), hogy minden német állampolgárnak békésen és fegyvertelenül jogában áll előzetes bejelentés és engedély nélkül gyülekeznie, csoportosulnia, de a szabad ég alatt (értsd: közterületen) történő gyülekezést törvényeken keresztül korlátozhatják. A gyülekezési jog tulajdonképpen az alkotmányban megemlített korlátozások jogi ismérveinek taglalása.

Az alkotmányban rögzített gyülekezési jogban három szó szerepel, melynek magyarázata mindenképp szükséges: a gyülekezés, a békés és a fegyvertelenül. E három feltétel együttes megléte szükséges ugyanis ahhoz, hogy a gyülekezési jogát bárki is gyakorolhassa.

Mit értenek a németek a gyülekezés alatt? Gyülekezés: vagyis több személy egyazon helyen és időben, meghatározott témában és BELSŐ EGYSEG-ben lép fel. További jogszabályokon keresztül foglalkoznak a helyszín (nyilvános vagy zárt), a gyülekezés módja (hagyományos előre egyeztetett gyülekezés vagy spontán gyülekezés) és a célja (kiket és miért szólít meg) fogalmával is.

A békés fogalma egyértelmű, ezért a jogalkotók a nem békés fogalmát határozták meg. Nem békés az a gyülekezés amelyik erőszakos, vagy közhangulatot felkorbácsoló/felizgató, vagy társadalomra káros hatással bír.

Fegyver nélküli gyülekezés alatt a fegyver fogalmát két részre bontották: első értelemben a technikai értelemben fegyvernek vett eszközöket tekintik fegyvernek, mint pl.: lőfegyver, tör, kard, puska, stb. Vagyis a már eleve fegyvernek gyártott eszközöket. A nem technikai értelemben, vagyis a nem fegyvernek gyártott eszközöket, hanem fegyverként használt eszközöket érti, mely a szándék és a cselekedet meglététől számít fegyvernek. Ilyen lehet pl.: a sörös üveg, mely önmagában csak egy folyadék tárolására alkalmas eszköz, de abban a pillanatban, amint valaki azt a gyülekezésre abból a célból viszi magával, hogy pl.: verekezésben eszközként felhasználja fegyvernek számít.

A fent felsoroltakkal a jogszabályok részletesen foglalkoznak és életszerű gyakorlati példák segítségével igyekeznek megérthetővé tenni a törvényt a laikus számára is.

Mivel Németországban rendkívül népszerű a demonstrációk formájában való figyelemfelkeltés ezért a leendő és a már végzett rendőrök is folyamatos jogi továbbképzéseken vesznek részt, melyek mind mélyebb ismereteket adnak a jog ezen részéről a rendvédelem területén dolgozók számára.

Karl MENGER-től POR megtudtuk, hogy a statisztikák alapján az összes németországi demonstráció 97 %-a békés lefolyású, míg az erőszakossá forduló demonstrációk többsége mind bal, vagy jobboldali csoportosulások rendezvényei. Az is kiderül, hogy csakúgy, mint nálunk Magyarországon, az erőszakossá forduló demonstrációk egyre nagyobb fenyegetést jelentenek a társadalom számára. A gyülekezési jogról szóló törvény ezért pontosan és egyértelműen rögzít minden a gyülekezési jog korlátozását kiváltó okot. Rögzíti a rendőrség demonstrációkhoz való viszonyát: a demonstrációk feloszlására, megfigyelésére, korlátozására, kép- és hangfelvétel készítésére, tiltására, vagy demonstrációk során más rendőrségi kényszerítő eszközök igénybevételére való jogosultságának feltételeit.

A német gyülekezési joggal elméleti szinten történő ismerkedés után a niedersachsen-i ZPD (Zentralen Polizeidirektion) központi rendőr igazgatóság vezetője WIESENDORF PVP (Polizeivizepräsident) ismertette a jog gyakorlatban történő alkalmazását a készenléti rendőrségre vonatkozólag. Az alsó-szászországi készenléti rendőrségnek jelenleg mintegy 1100 alkalmazottja van, mely 7 századra tagozódik, ebből 2 századnyi erő állandó székhellyel Hannoverben állomásozik. Minden egyes század 3 vagy 4 bevetési szakaszra tagolódik, melyek mindegyikében közel 40-en teljesítenek szolgálatot. További állandó székhelyei a készenléti rendőrségnek Alsó-Szászországban: Göttingen, Braunschweig, Lüneburg, Oldenburg és Osnabrück, vagyis Alsó-Szászország minden egyes Polizeidirektion-ban (rendőrségi központjában) – amiből összesen 6 van Alsó-Szászországban – megtalálható egy század. A készenléti rendőrség ereje a csapaterő alkalmazásában rejlik. Feladatuk elsősorban a nagyobb rendezvények rendőri biztosítása, mint pl.: a demonstrációk, a futballmeccsek, a politikai vezetők találkozói, a G-8, vagy pl. a Castor-vonat, stb. Mindezen feladatai mellett fontos szerepet kap a közúti ellenőrzésekben, vagy a nagyobb szabású bűncselekmények esetében, mint támogató erő. A készenléti rendőrséghez a legtöbb rendőr azonnal, a rendőri kiképzését követően kerül, ahol egytől két évig terjedő szolgálatot teljesítenek. Ezalatt az idő alatt tanulja meg a legtöbb frissen végzett rendőr az elmélet gyakorlatban történő alkalmazását. Mindemellett lehetőségük van a készenléti rendőrség tagjainak folyamatos specializációkon részt venniük, mint pl.: rendőr-bűvár, technikus, vagy a vezető képzés. A központi rendőr igazgatóság a készenléti rendőrség mellett a magába foglalja még magába: a helikopteres egységet, a vízirendőrséget, a technikai egységet (feladatuk a rendőrségi technika fejlesztése, karbantartása), az orvosi szolgálatot, a központi gépjárműparkot, a tűzszerészeket és a rendőrség zenekarát.

A készenléti rendőrség, nagyobb demonstrációk biztosításánál a teljes technikai parkját felvonultatja, azaz a kihangosító járművet, a DIBITRA-át, vagyis digitális kép- és hangátviteli járművet, a parancsnoki járművet, a rabszállítót, a vízágyút és esetleg, mint pl. a Castor-vonat esetében a speciális páncélozott rendőrségi harckocsit. A készenléti rendőrség demonstrációkkal kapcsolatos alapelve a következő: a rendbontóra forduló demonstrációk esetében is elsősorban meg kell próbálni szóban hatni a tömegre. Amennyiben a szóbeli figyelmeztetés és esetleges érvelés eredménytelen, akkor meg kell próbálni eltávolítani a tömegből a rendbontó elemeket. A rendbontó elemek eltávolítására az úgynevezett BFE alakulatot (Beweissicherungs- und Festnahmeinheiten) vetik be. A BFE nagy csoportokba történő behatolásra és az ottani célszemélyek elfogására, majd a tömegből való eltávolításukra kiképzett egység. Egész Alsó-Szászországban mindössze 4 ilyen egység található, amiből 2 állandó székhellyel Hannoverben állomásozik, míg a másik 2 BFE egységből egy Oldenburgban, egy pedig Braunschweigben állomásozik. Amennyiben a BFE alkalmazása sem járna sikerrel, akkor történhet meg a demonstráció feloszlatása. Az elsődleges cél azonban mindig az, hogy a rendezvényt nem szabad feloszlanni, hanem a rendbontó elemeket kell eltávolítani, s ezáltal biztosítani a rendezvény további zavartalan működését.

Egy rögtönzött demonstrációban alkalmunk adódott magát a BFE-t és a készenléti rendőrség egyéb technikai eszközeit is akció közben megfigyelnünk.

A bemutatóban egy rendbontóra forduló demonstrációval találkoztunk. A rendezvényt erős rendőri jelenlét övezte, majd mikor a rendezvény a gyülekezési jogban a rendezvény feloszlására vonatkozó kritériumokat kimerítette, a rendőrség a kihangosító jármű használatával 3-szori felszólítás után feloszlatta őket. A másik rögtönzött bemutató a BFE közreműködésével történt. Vagyis mikor a szereplők közül többen is erőszakossá váltak a kihangosító jármű ismételt 3-szori felszólítása után, a BFE alaku-

latai a tömegbe hatolva kiemelték a rendbontó elemeket ezáltal biztosítva a rendezvény további zavartalan működését.

Részletesen bemutatták nekünk a kiemelést követően történő adminisztratív feladatok elvégzését. A parancsnoki járműhöz vezették a kiemelt személyeket, motozást követően azonosították őket, jegyzőkönyveztek, majd rabosították őket (vagyis átadták a rabszállító busz személyzetének őket, akik a buszban lévő magán cellákba vezették őket)

Bemutatták nekünk a DIBITRA járművet is, ami a későbbi bizonyító eljárásban nyer majd szerepet az ügyészségen (kép- és hangfelvételekkel bizonyítják a rendbontás tényét, illetve a rendőrségi bevetés minden egyes mozzanatát).

A készenléti rendőrség parancsnokának elmondása alapján megtudtuk, hogy a rendőrség a 2-1 alapelvet vallja a demonstrációk tekintetében. Vagyis a demonstrációkat a lehető legnagyobb létszámú erővel kell biztosítani, lehetőség szerint minden egyes demonstrációban szereplő emberre 2 rendőr jusson. Természetesen ez nagyobb rendezvények esetében a rendőrség létszámmármánya miatt náluk sem megoldható. Általánosságban viszont ez az elv dominál. A különböző tartományi rendőrségek közötti állandó jó kapcsolatára és kooperációra szolgál jó példával a Sommerbiwak. A Sommerbiwak a hannoveri első páncéloshadosztály ünnepélye, melyet minden év nyarán rendeznek meg. A rendezvény állandó színhelyeül szolgál a háborúellenes tüntetéseknél, a zöldek tüntetéseinek és nagyszámmal jelennek meg rajta jobb és bal oldali radikális csoportok is. Mind a csoportok közötti túlkapásokat, mind a rendezvényre érkezők védelmét a hannoveri rendőrségnek kell ellátnia. A rendezvényre érkező demonstrálók nagy száma (átlag 20 000) miatt a hannoveri rendőrség egymaga nem lenne képes ellátni a feladatát, ezért együttműködve a környező tartományokkal ideiglenesen kölcsönkapják azok készenléti rendőrségi századaik egy részét. Természetesen a rendőri jelenlét a megfelelő technika nélkül mit sem érne. Ezért is elengedhetetlen, hogy a ZPD technika egysége mindig megfelelő anyagi eszközökkel bírjon, egyrészt a technika modernizálása, másrészt karbantartása végett.

A következő technikai bemutaton megismertük a rendőrségi kényszerítő eszközök „királyát” a „rég” vízagyúkat, melyek hatásosságát két „önkéntes” jelentkezőn mutatták be. A „rég” vízagyúk igaz közel 20 évesek már de még mindig technikailag tökéletesen karbantartva bevetésre kész állapotban vannak. Sajnos ez a magyar rendőrség technikai felszereltsége esetében sok esetben nem mondható el. (lásd pl.: az elhíresült október 23-i eseményeket)

A német rendőrség mindezek ellenére elhatározta, hogy modernizálja a vízagyú parkját. A vízagyúk új generációja a ROSENBAUER házból kerülnek ki. Az első modellt már 2009. november 26-án átadták tesztelésre a rendőrségnek. A vízagyú a WAVE 10000 elnevezést kapta. A rendőrség összesen 78 darab új generációs vízagyúra adott le megrendelést. Ezek a kifejezetten a német rendőrség számára tervezett és legyártott vízagyúk a világ legmodernebb vízagyúit jelenleg. A gépjárművek környezetbarát Euro5 motorral, összerúkhajtással és a legmodernebb technikai felszereltséggel vannak ellátva. A kényelem és hatékonyság mellett a kiszolgáló személyzet biztonságát is szem előtt tartották. A WAVE 10000 nagy terhelésnek is ellenálló speciális ötvözetből készült kabinjai hő és ütésálló üveggel vannak ellátva, továbbá a teljes gépjármű ön-oltó mechanikával van felszerelve. Így mind a gyakori kőhajigálásnak, esetleges kisebb kaliberű löfövényeknek, Molotov-koktélok ellen tud állni a gépjármű. A 10000 literes kapacitással rendelkező WAVE 10000 három vízagyúval rendelkezik. Kettő a vezető fülke tetejére egy pedig a gépjármű hátsó részére van installálva. A vízagyúk különlegessége, hogy ellentétben az eddigi direkt vízszaggatóval, lehetősége van a személyzetnek a vízagyúk szabályozásán keresztül más vízformációk kibocsátására is, mely nagy segítségre lehet pl. a tüzoltásban (esőtetés). A WAVE 10000 mint említettem a legmodernebb technikát képviseli. A vízagyúk mellett nagyfelbontású kamerák segítik a célzást. A kamerák felvételeit a központi számítógép digitalizálja és rögzíti így akár a későbbi bizonyító eljárásban is fontos szerepet kaphatnak, képfelvétellel segíthetik az ügyészség munkáját.

A vízagyúk mellett lehetőségünk adódott még megtekinteni a rendőrség páncélozott járművét is (SW 4 – Sonderwagen 4). Ez a speciális könnyű páncélos általában a Castor-vonat körüli demonstrációkban tesz jó szolgálatot a rendőrségnek, ahol általánosságban blokádok áttörésére, vagy akadálymentesítésre használják.

A készenléti rendőrség megismerése után a demonstrációk biztosításában illetve esetleges feloszlásában szintén kiemelten fontos szerepet játszó lovas- és kutyás járőr egységekkel ismerkedtünk. A lovas járőrök részéről az egység parancsnoka RABE úr ismertette velünk a hannoveri lovas egység rendőrségen belül betöltött szerepét. A lovas egységnél szolgálatot teljesítő minden egyes ló kiképzési

ideje 12 hónapot ölel fel. Ez idő alatt megtanítják a lovakat különböző szituációkra miként reagálnak, hozzászoktatják őket a város zajához, a fegyverropogáshoz, vagyis felkészítik őket a különböző akusztikai és optikai ingerekre. A kiképzés után a ló a lovas parancsára tűzön-vízen át megy. De miként is használható a mai modern és technikai alapokon nyugvó társadalomban egy lovas rendőr. A nagyobb rendezvények biztosításánál (mint pl.: futballmérkőzések, Open-Air koncertek, demonstrációk stb.) támogató erőként kiválóan alkalmazható, ugyanis a ló testi adottságai miatt határozott rendőri fellépés esetén félelmet kelt a vele szemben állóban, ezért kiválóan alkalmazható demonstrációk biztosítására, esetleges felosztatására, hisz nincs az a tömeg mely egy zárt oszlopban rohamozó lovas egységet feltartóztathat. Mindemellett a városi erdők, parkok ellenőrzésére is alkalmasabb, mint egy gyalogos járőr, vagy a nemzeti parkok, pusztaságok, esetlegesen tanyavilág ellenőrzésére is alkalmasabb, mint a modern terepjárók, hisz a ló bármely terepviszonyok között képes haladni. A lovak fenntartási költsége is, mely mai árfolyamon számítva mintegy 12 euró körül forog a lovas egységek felállítására és további fenntartása mellett szólnak.

Egy hét alatt, amit az alsó-szászországi rendőrségnél töltöttünk el, lehetőségünk adódott megismernünk az ottani rendőrség demonstrációkhoz való viszonyát. Fő konklúzióként megállapítom, hogy az alsó-szászországi rendőrség alapelve a demonstrációkkal szemben: a rendezvény békéjét mindenáron biztosítani kell! Vagyis ha rendbontóra fordul a rendezvény, akkor sem az egész rendezvényt kell felosztatni, hanem a rendbontó elemeket kell eltávolítani a tömegből, ezáltal biztosítva a rendezvény további békés működését.

Magyarországi szemszögből nézve a hannoveri rendőrség demonstrációk biztosítása iránti politikája eredményes, bár az átültetése a rendőrség gyenge költségvetése miatt nem megoldható. A modern vízágyúk beszerzésére, mely hatalmas segítség a nagyobb zavargások megfékezéséhez, a mai gazdasági körülmények között nincs lehetőség.

Elvonatkoztatva viszont a rendőrségre hatalmas gazdasági terheket rozó technikai fejlesztésektől, megvalósíthatónak látjuk a leendő demonstrációk biztosításánál a nagyszámú állandó rendőri jelenlét meglétét és a rendbontó elemek speciális kiemelő egységekkel történő azonnali eltávolítását. Hiszem és a németországi tapasztalat be is bizonyította, hogy a demonstrációk békéjének megőrzése érdekében a rendbontó elemeket, a hangadókat, a kezdetektől meg kell figyelni és amint a jogszabályi keretek engedélyezik, el kell távolítani a tömegből. Továbbá a költséghatékonyságát és eredményességét figyelembe véve szükségesnek tartanám a nagy múltú magyar lovasrendőrség személyi és ló állományának fejlesztését.

A csoport egybehangzó véleménye, hogy a mobilitás ideje alatt szakmai szempontból színvonalas programokon vettünk részt, melyek során kellő felkészültséggel és alapossággal mutatták be számunkra a saját szervezeti egységeiket, demonstrációkkal kapcsolatos eljárási szokásaikat.

A mobilitásban résztvevő partnerintézmény szolgálatkészsége és programszervező készsége a csoport minden várakozásának megfelelt. Egyöntetű véleményünk, hogy a németországi gyakorlat tapasztalatai minden tekintetben a hazai rendvédelem továbbfejlődésének hasznára válhatnak.